

Халқ сўзи

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

2022 йил — ИНСОН ҚАДРИНИ УЛУҒЛАШ ВА ФАОЛ МАҲАЛЛА ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

WWW.XS.UZ

E-mail: Info@xs.uz

2022 йил 23 февраль, № 40 (8102)

Чоршанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодни телефонингиз орқали сканер қилинг.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ ЕР УЧАСТКАЛАРИДАН ФЙДАЛАНИШДА ДАВЛАТ НАЗОРАТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Сўнгги йилларда республикада ер участкаларидан оқилона ва мақсадли фойдаланилишини таъминлаш, уларни муҳофаза қилиш, янги ерларни ўзлаштириш ҳамда қайта муомалага киритиш борасида тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

Бирок ҳудудларда ер қонунчилиги ривож қилмаслик, ер участкаларидан мақсадсиз ва самарасиз фойдаланиш, жумладан, ноқонуний қурилмалар қуриш, шунингдек, ерларни ўзбошимчилик билан эгаллаш ҳолатлари учраётганлиги бу борада рақамли технологиялардан кенг фойдаланиш орқали ягона назорат тизимини жорий этиш ҳамда ваколатли идоралар ўртасида ҳамкорликни янада кучайтиришни таъминлаш зарур.

Ер участкаларидан самарали фойдаланиш тизимини йўлга қўйиш, ерлар, айниқса, қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ерлар талон-торож қилинишининг олдини олиш, мазкур жараёнларга ахборот технологияларини кенг жорий қилиш орқали соҳада рақамлаштириш жараёнларини жадаллаштириш, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 8 июндаги "Ер муносабатларида тенглик ва шаффофликни таъминлаш, ерга бўлган ҳўқуқларни ишончли ҳўмоа қилиш ва уларни бозор активига айналтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-6243-сон Фармонида белгиланган вазифаларни бажариш мақсадида:

1. Ер участкаларидан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасида назоратни янада кучайтириш мақсадида прокуратура органлари зиммасига қуйидаги қўшимча вазифалар юклатилсин:

ер участкаларини ажратиш, янги ерларни ўзлаштириш ҳамда қишлоқ ҳўжалиги муомаласига киритиш билан

боғлиқ республика ва маҳаллий дастурларда белгиланган тадбирларнинг ўз вақтида ва тўлиқ ижро этилиши юзасидан мунтазам назорат ўрнатиш;

қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ва мўлжалланмаган ер участкаларини ажратишда Ер кодексига белгиланган талабларга риоя қилинишини таъминлаш юзасидан доимий назоратни амалга ошириш;

маҳаллий давлат ҳўкимияти органларининг қарорларини ишлаб чиқиш, келишиш ва рўйхатдан ўтказишнинг ягона электрон — "E-qaror" тизимини (кейинги ўринларда — "E-qaror" электрон тизими) доимий равишда мониторинг қилиш ҳамда қонунчилик ҳўжатларига мувофиқ бўлмаган қарорларга нисбатан таъсир чораларини қўриб бориш; ер участкаларини ўзбошимчилик билан эгаллаш ва улардан ноқонуний фойдаланиш ҳолатларини барвақт аниқлаш ҳамда ҳўқуқбузарлик содир этган шахсларга нисбатан жазонинг муқарраблиги таъминлини устидан қатъий прокурор назоратини ўрнатиш;

ер тўғрисидаги қонунчилик ҳўжатларига риоя этилиши аҳолининг мунтазам ўрганиб бориш, соҳада ҳўқуқни қўллашнинг ягона амалиётини шакллантириш;

илгор хорижий таъжриба асосида ердан оқилона фойдаланиш бўйича тақлифлар тайёрлаш;

қишлоқ ҳўжалигини ривожлантириш ва озиқ-овқат таъминоти жамғармаси маблағлари, шунингдек, соҳага йўналтириладиган тегишли бюджетдан ташқари маблағлар, халқаро молия институтлари ва хорижий ҳўкумат молия ташкилотлари маблағлари мақсадли сарфланишини ўрганиб бориш.

(Давоми 2-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ УЙ-ЖОЙЛАР ҚУРИЛИШИНИ ВА ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИ САНОАТИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИНГ ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Республикада қурилиш соҳасини ва қурилиш материалларини ишлаб чиқариш комплексини янада ривожлантириш, ҳудудларда аҳоли учун арзон уй-жойлар қурилишини таъминлаш, уй-жой қурилиши бозорига талаб ва тақлиф номуносабиблигини қисқартириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 9 июндаги "Ҳудудларнинг саноат салоҳиятини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПФ-6244-сон Фармонига мувофиқ республиканинг 24 та туман ва шаҳарлари қурилиш материалларини ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги, Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Қурилиш вазирлиги, "Ўзсаноатқурилишматериаллари" уюшмаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳўкимликларининг:

1-иловага мувофиқ республиканинг 8 та туманида хом ашёни қазиб олишдан уни қайта ишлаш, лаборатория текширувидан ўтказиш, тайёр қурилиш ва пардозбоп материаллар ишлаб чиқаришга қўшилган қиймат занжирини яратувчи қурилиш материаллари кластерларини ташкил этиш;

2-иловага мувофиқ республиканинг 16 та туман ва шаҳарларида бошқа ҳудудлар билан саноат кооперациясини ташкил қилиш орқали қурилиш материаллари ишлаб чиқарилишини йўлга қўйиш;

хар бир ҳудудда камида биттадан қурилиш материалларини ишлаб чиқаришдан қурилиш объектларини лойиҳалаштириш ва тайёр қўп қаватли уй-жойлар қуришга қўшилган қиймат занжирини яратувчи уй-жой қурилиш кластерларини ташкил этиш тўғрисидаги тақлифлари маъқуллансин.

(Давоми 2-бетда.)

Ўзбекистон — ОТОИИК: БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК

2 март куни Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлганига 30 йил тўлади. Утган йиллар давомида конструктив ҳамкорлик ўрнатилди, республикамиз халқаро майдонда Миллатлар ҳамжамиятининг фаол аъзоси сифатида ўзининг муносиб ўрнини эгаллашга муваффақ бўлди. Бугунги кунда Ўзбекистон БМТнинг барча тузилмалари билан самарали ҳамкорлик қилиб келмоқда. Иқтисодий соҳаси мазкур йўналишлардан бири. Бу йўналишда БМТнинг Осиё ва Тинч океани учун иқтисодий ва ижтимоий комиссияси (ОТОИИК) мамлакатимизнинг муҳим шериги ҳисобланади.

Биз ва жаҳон

Жуғрофий қамрови ва аҳоли сони бўйича БМТнинг бешта минтақавий комиссиясининг энг йирик органи ОТОИИК 1947 йил 28 март куни ташкил этилган. Комиссиянинг қароргоҳи Бангкок (Таиланд) шаҳрида жойлашган. Комиссия 53 та овоз берувчи мамлакатдан, шу жумладан, МДҲнинг саккизта давлатидан (Россия, Озарбайжон, Арманистон, Қозғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон) ва сиёсий мустақиллик даражасига етмаган 9 та ҳудуддан иборат бўлиб, улар маслаҳатчи овоз бериш ҳўқуқига эга ассоциация аъзолари мақомига эга. Тўрт давлат — Буюк Британия, Нидерландия, АКШ ва Франция "минтақавий бўлмаган аъзолар"дир. ОТОИИК Ижрочи котиби лавозимда 2018 йил 1 ноябрдан буён БМТ Бош котибининг ўринбосари Армида Сальсия Алишхўбана фаолият кўрсатиб келмоқда.

Комиссияда тўққизта кўмита мавжуд бўлиб, кўмита сессиялари ҳар икки йилда бир марта баъта ўтказилади. Ўзбекистон 1992 йил 31 июль куни ОТОИИКга аъзо бўлди. Мамлакатимизнинг Бангкокдаги Бош консули бир вақтинг ўзида Ўзбекистоннинг комиссиядаги вакили вазифасини бажаради.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида

МУКАММАЛ ҚОНУНЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ — ҲАЁТИЙ ЗАРУРАТ

Депутатлар Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги ялпи мажлисида битта қонун лойиҳасини масъул кўмитага қайтарди. Мажлисда кўриб чиқилган қонун лойиҳаларидаги ҳар бир модда қизгин торттишувлар асосида батафсил, чуқур муҳокама қилинди.

Бундай ёндашув ҳар бир ҳўжатнинг мукаммал, пишиқ-пукта бўлишини таъминлайди. Зеро, тўғридан-тўғри ишлайдиган қонунларни қабул қилиш, уларнинг халқимиз ҳаётидаги таъсирчанлигини ошириш ҳамда назоратини кучайтириш парламент олдидаги устувор мақсад саналади.

Ҳўжат лойиҳаси нега кўмитага қайтарилди?

Кейинги йилларда кулай инвестициявий муҳитни яратиш, хусусий мулк эгаларининг ҳўқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳўмоа қилиш бўйича кенг кўламли ислохотлар амалга ошириляпти. Соҳада олиб бориладиган ишларни ҳўқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаш мақсадида "Давлат мулкни бошқариш тўғрисида"ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Мазкур ҳўжат Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги мажлисида иккинчи ўқишда атрофлича модда-модда кўриб чиқилди.

Таъкидланганидек, амалдаги қонун ҳўжатларида давлат мулкига эгаллик

қилиш (давлат мулкни сақлаш) бўйича аниқ мезонлар мавжуд эмас. Ҳозирги кунда мамлакатимизда 24 минг 927 та давлат муассасаси, 2 минг 285 та давлат иштирокидаги корхона мавжуд бўлиб, давлатнинг иқтисодий таъсирчанлиги кўпайиб бораётганлиги кўрсатмоқда.

Қонун лойиҳаси билан давлат мулкига эгаллик қилиши асослаш принциплари белгиланаётди. Халқаро таъжриба ва хорижий экспертларнинг тавсиясига кўра, давлат корхоналари учун корпоратив бошқарувнинг асосий тамойилларига асосан давлат мулкни ягона ваколатли орган томонидан бошқарилиши энг яхши таъжрибадир.

ДАВЛАТ ҚАРЗИ ТАРАҚҚИЁТГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Ўзбекистонда давлат қарзи ва ташқи қарз билан боғлиқ ҳолатни мунтазам назорат қилиш, унинг хавфсиз чегарасини белгилаш ҳамда бу борадаги хавф-хатарларнинг олдини олиш каби масалалар доимий эътиборда. Хусусан, Президентимиз яқинда Ташкентнинг Сергели ва Янгиҳаёт туманларига ташрифи доирасида фаоллар билан бўлиб ўтган учрашувда ушбу масалага аҳамият қаратиб, ташқи қарз халқимизнинг фаровонлигига хизмат қилаётганлиги, унинг миқдори бошқа давлатлар билан солиштирилганда анча паст эканлигини халқимизга оқддий ва содда қилиб тушултириб берди. Давлатимиз раҳбари ташқи қарз ҳаммага ҳам берилавермаслигини, бунинг учун мамлакатнинг ташқи дунёдаги нуфузи ва унга нисбатан ишонч бўлиши кераклигини алоҳида таъкидлади.

Нукта назар

Бир қарашда оқддийгина ифодаланган бу сўзлар мазмун-моҳиятига кўра, давлат қарзи ва давлат ташқи қарзига оид тушунча ҳамда фикрларимизни анча тараққилантиришимизни талаб этади.

Дарҳақиқат, ҳар қандай мамлакатда иқтисодий ҳолатга қараб қарз олишга бўлган эҳтиёж туғилиши табиий. Унга талаб нафақат иқтисодий инқироз ёки турғунлик ҳолати, балки айрим стратегик аҳамиятга эга лойиҳалар ёки дастурларни амалга ошириш учун ҳам бўлади. Масалан, мамлакат инфраструктурасини раванг топтириш, камбағалликни қисқартириш, кичик ва ўрта бизнесни ривож-

лантириш, мудофаа қўбилиятини кучайтириш ва ҳокзо, Давлат бюджетни бундай юкни кўтара олса яхши, акс ҳолда кўзда тутилган муҳим вазифалардан воз кечиш керак бўлади ёки Давлат бюджетнинг юзага келган тақиллигини қарз ҳисобига ёпиш зарурати туғилади. Тақчилликни ёпишнинг ҳам иккита манбаси бор: биринчиси — солиқларни ошириш, иккинчиси — қарз жалб қилиш.

Дунёда бирорта мамлакат йўқки, давлат қарзи муаммосига дуч келмаган бўлса. Ички ва ташқи манбалар ҳисобига жалб қилинган қарз маблағлари, агар у самарали бошқарилмаса, қаран-

дай мамлакатнинг молиявий барқарорлиги ва инвестициявий муҳити учун жиддий муаммолар келтириб чиқариши табиий. Бу ҳақда кўп ёзилган бўлса ҳам айташ жоизки, 2008-2009 йилларда дунё иқтисодиётида юзага келган иқтисодий бўҳроннинг асосий сабабларидан бири сифатида қарз билан боғлиқ таҳлика ҳамда таҳдидларни ҳисобга олмаслик ва давлат қарзини бошқаришда ушбу таҳдидларни тез илғаб, унга қарши чоралар кўра оладиган тизимнинг йўқлиги тан олинган.

Четдан олинган қарз бир қанча хатарларни келтириб чиқаради. Чет эл валютасида катта миқдорда олинган қарз валюта курсининг кескин ўзгаришига ҳамда молиявий босим ортишига олиб келиши мумкин. Шунинг учун ҳам бу муаммо, айниқса, ривожланаётган ва иқтисодий ўтиш даврида бўлган мамлакатларни хавотирга солади. Лекин, шунга қарамадсан, дунё иқтисодиётида қарзга бўлган талаб борган сари ошиб бормоқда. Ва бундай ҳолат бир қанча саволларни келтириб чиқариши табиий.

Кўйида уларни муҳокама қилиш орқали давлат қарзи борасида Ўзбекистондаги ҳолат бўйича айрим ижтимоий тармоқларда билдирилаётган саволлар, шўбха ва хавотирларга жавоб топишга ҳаракат қиламиз.

Давра суҳбати

Маҳаллий Кенгашлар фаолиятининг функционал таҳлилида нималар аниқланди?

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати, Адлия вазирлиги ҳузуридаги Давлат хизматлари агентлиги ҳамда БМТ Тараққиёт дастурининг Европа Иттифоқи томонидан молиялаштирилган "Ўзбекистоннинг қишлоқ ҳудудларида давлат хизматларини тақдим этишни тақомиллаштириш ва маҳаллий бошқарув даражасини ошириш" қўшма лойиҳаси доирасида учта таъжриба ҳудудида халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари фаолиятининг функционал таҳлили амалга оширилди.

Кеча пойтахтимизда Олий Мажлис Сенати аъзолари, тегишли партиялар, маҳаллий Кенгашлар вакиллари ва халқаро экспертлар иштирокида ушбу таҳлилнинг якуний натижалари муҳокамасига бағишланган давра суҳбати уюштирилди.

Тадбирда функционал таҳлил маҳаллий Кенгашлар фаолиятини янада тақомиллаштириш, уларнинг ижро ҳўкимияти органлари устидан назоратни мустаҳкамлаш ҳамда Кенгашларнинг аҳоли муаммоларини ечишдаги ўрнини оширишда муҳим аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди.

ЎЗБЕКИСТОН ЭКСПОРТИ

2022 йилнинг январь ойида Ўзбекистон экспортида юқори улшга эга бўлган ҳамкор давлатлар:

РОССИЯ 180,7 млн. \$	КОЗОҒИСТОН 60,9 млн. \$	ТОЖИКИСТОН 32,9 млн. \$
ХИТОЙ 157,1 млн. \$	КИРҒИЗ РЕСПУБЛИКАСИ 51,3 млн. \$	УКРАИНА 13,3 млн. \$
ТУРКИЯ 121,6 млн. \$	АФҒОНИСТОН 37,6 млн. \$	ЭРОН 12,7 млн. \$

2022 йилнинг январь ойида Ўзбекистоннинг ташқи савдо айланмаси 3,5 млрд. АҚШ долларига тенг бўлган.

Манба: Давлат статистика кўмитаси.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

ЕР УЧАСТКАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШДА ДАВЛАТ НАЗОРАТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

◀ (Давоми. Бошланиши 1-бетда).

2. Прокуратура органлари зиммасига юкланган қўшимча вазифалар ижросини самарали ташкил этиш мақсадида Бош прокуратура таркибида **8** та штат бирлигидан иборат бўлган **Ер ресурслари талон-торож қилинишининг олдини олиш бошқармаси** (кейинги ўринларда — Бошқарма), Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар прокуратураларида эса умумий сони **56** та штат бирлигидан иборат бўлган **Ер ресурслари талон-торож қилинишининг олдини олиш бўлиmlари** (кейинги ўринларда — бўлиmlар) ташкил этилсин.

Янги ташкил этилаётган Бошқарма ва бўлиmlар прокуратура органларининг 32 та, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги тизимининг 15 та, Сув хўжалиги вазирлиги тизимининг 7 та, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Аграрнонаот мажмуи устидан назорат қилиш инспекциясининг 10 та штат бирликларини мақбуллаштириш ҳисобидан шакллантирилсин.

Бошқарма ва бўлиmlар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 8 июндаги ПФ–6243-сон Фармони билан ер тўғрисидаги қонун бузилиши ҳолатларини бараект аниқлаш ва уларнинг олдини олишга қаратилган фаолиятни мувофиқлаштириш бўйича Бош прокуратура ва ҳудудий прокуратураларга юклатилган вазифаларининг ижро этиб борилишини ташкиллаштирсин.

3. Ер участкаларидан оқилона фойдаланиш ва муҳофаза қилишда **жамоатчилик назоратини кучайтириш** мақсадида **2022 йил 1 мартдан бошлаб** шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ:

а) аҳоли ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан ер участкаларини ўзбошимчалик билан эгаллаш ва улардан ноқонуний фойдаланиш ҳолатларини бўйича Бош прокуратура (1007 қисқа рақами) ва Кадастр агентлигига (1097 қисқа рақами) **юборилган фотосурат ва видеоёзувлар** қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда қўриб чиқиладиги;

б) фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда маҳаллада тадбиркорликни ривожлантириш, аҳоли бандчилигини таъминлаш ва камбағалликни қисқартириш масалалари бўйича туман (шаҳар) ҳокимининг ёрдамчиларига (кейинги ўринларда — ҳоким ёрдамчилари) ўз ҳудудида қурилиш бошланган ҳар қандай бино ёки иншоотларнинг қонунийлигини аниқлаш бўйича маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларига, қурилиш ва кадастр органларига сўров юбориш ҳуқуқи бериллади, бунда:

мазкур сўровлар **5 иш кунида** мажбурий тартибда қўриб чиқилиб, қурилиши бошланган бино ва иншоотларга рухсат берувчи ҳужжатлар мавжуд ёки мавжуд эмаслиги тўғрисида маълумот тақдим этилади;

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари сўровлар асосида олинган маълумотларни ўз биносида барча фуқаролар учун қўринарли бўлган жойда жойлаштирилади ҳамда аниқланган ноқонуний ҳолатлар бўйича маълумотларни бир кўнлик муддатда ер соҳасида назоратни амалга оширувчи органларга тақдим этади. Кадастр агентлиги **икки ой муддатда** Ер кодексининг 84-моддасида назарда тутилган фото ва видео қайд этиш техника воситалари орқали ер участкаларини ўзбошимчалик билан эгаллаш ва ноқонуний фойдаланиш бўйича хабар берган шахсларни пул муқофоти билан рағбатлантириш тартибини Вазирлар Маҳкамасига тасдиқлаш учун киритсин.

4. Белгилансинки, ерга оид ҳуқуқбузарликларнинг мониторингини юритиш бўйича яратилган **“Е-УЕR NAZORAT” автоматлаштирилган ахборот тизимини** (кейинги ўринларда — “Е-УЕR NAZORAT” тизими) **такомиллаштириш** мақсадида:

“Е-УЕR NAZORAT” тизимига ерга оид ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида киритиш ва ҳуқуқбузарлик ишларини қўриб чиқиш натижалари тўғрисида маълумотларни жойлаштириш учун Кадастр агентлиги, Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Мажбурий ижро бюроси ва уларнинг ҳудудий бўлиmlарини ҳамда тегишли маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари **масъул ҳисобланади**;

“Е-УЕR NAZORAT” тизимида ер участкалари билан боғлиқ содир этилган **жиноятлар бўйича маълумотлар харитаси алоҳида юритилади**.

Кадастр агентлиги Бош прокуратура ва бошқа ваколатли органлар билан биргаликда **бир ой муддатда** “Е-УЕR NAZORAT” тизимига қўзғатилган жиноят ишлари ҳақидаги маълумотларни киритиш тартибини белгиласин.

5. Маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг ер муносабатларига доир ҳужжатлари қонунчилик ҳужжатларига мувофиқлигини таъминлаш мақсадида шундай тартиб ўрнатилсинки, унга қўра ташкил этилаётган Бошқарма Адлия вазирлиги билан биргаликда:

“Е-қағоғ” электрон тизими орқали **маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларининг ер муносабатларига доир ҳужжатларини доимий равишда мониторинг** қилиб боради;

мониторинг натижаларига қўра қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ бўлмаган қарорлар юзасидан дарҳол **прокурор назорати таъсир чоралари қўлланилишини таъминлайди**.

6. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Сув хўжалиги вазирлиги, Транспорт вазирлиги, Энергетика вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Мақтабгача таълим вазирлиги, Маданият вазирлиги, Спортни ривожлантириш вазирлиги, Туризм ва маданий мерос вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, Мудофаа вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси, “Худудгазтаъминот” АЖ, “Ўзтрансгаз” АЖ, “Ўзбекистон темир йўллари” АЖ, “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ, “Худудий электр тармоқлари” АЖ:

уч ой муддатда ўз тизимидаги корхона ва ташкилотларга тегишли бўлган ер участкаларини хатловдан ўтказсин ҳамда кейинчалик доимий равишда ер участкаларидан самарали фойдаланилишини ўрганиб бурсин;

ҳар чоракда ўзига тегишли бўлган ер участкаларини муҳофаза қилиш бўйича амалга оширилган ишлар ҳамда аниқланган ноқонуний ҳолатлар бўйича маълумотларни Бош прокуратурага тақдим этиб бурсин.

Мазкур бандда назарда тутилган вазирлик ва идоралар раҳбарларига бириктирилган ер участкаларидан мақсадли ва оқилона фойдаланилиши ҳамда улар талон-торож қилинишининг олдини олиш бўйича **шахсий масъулият юклатилсин**.

7. “Ўзбеккосмос” агентлиги Кадастр агентлиги, манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда **2022 йил якунига қадар** синов тарикасида Тошкент шаҳрининг Мирзо Улугбек ва Юнусобод туманлари ҳамда Тошкент вилоятининг Қўнраб ва Тошкент туманларида ўзбошимчалик билан эгалланган ер участкаларини ҳамда ноқонуний бино ва иншоотларни космик суратларни қайта ишлаш орқали аниқлаш чораларини кўрсин.

Вазирлик ва идоралар “Ўзбеккосмос” агентлиги сўровига асосан унга юклатилган вазифаларни амалга ошириш учун зарур бўлган барча маълумотларнинг белгиланган тартибда тақдим этилишини таъминласин.

Бунда космик суратларни олиш ва уларни қайта ишлаш билан боғлиқ харажатлар “Ўзбеккосмос” агентлиги ва Кадастр агентлигининг бюджетдан ташқари маблағлари ҳисобидан қўлланади.

“Ўзбеккосмос” агентлиги Кадастр агентлиги ва Бош прокуратура билан биргаликда ўтказилган синов натижаларидан келиб чиқиб, ушбу амалиётни республиканинг бутун ҳудудида жорий этиш юзасидан тақлифларини **2023 йил 1 мартга қадар** Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясига киритсин.

8. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимликлари ўзларининг юридик хизматлари, ҳудудий адлия ва прокуратура

органлари билан биргаликда маҳаллий вакиллик ва ижроия ҳокимияти органларининг ер участкалари бериш ҳақидаги қарорларини **қуйидаги график асосида хатловдан ўтказиб**, уларнинг электрон нусхаларини ер участкаларига бўлган ҳуқуқларнинг давлат рўйхатидан ўтказилишини таъминлаш учун туман (шаҳар) сектор раҳбарлари ҳамда ҳоким ёрдамчиларига тақдим этилишини таъминласин:

2022 йил 1 майга қадар — 2016 — 2021 йилларда қабул қилинган қарорлар;

2022 йил 1 августга қадар — 2006 — 2015 йилларда қабул қилинган қарорлар;

2023 йил 1 январга қадар — 2006 йилгача қабул қилинган қарорлар.

“Узархив” агентлиги ҳудудий адлия ва прокуратура органлари билан биргаликда **2022 йил якунига қадар** давлат архивлари сақловига берилган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ер участкалари бериш тўғрисидаги қарорлари, колхозлар аъзоларининг умумий мажлислари баённомалари, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалиги ташкилотларининг бўйруқларини **хатловдан ўтказиб**, уларнинг электрон нусхаларини мунтазам равишда ер участкаларига бўлган ҳуқуқларнинг давлат рўйхатидан ўтказилишини таъминлаш учун туман (шаҳар) сектор раҳбарлари ҳамда ҳоким ёрдамчиларига тақдим этилишини таъминласин.

Ҳоким ёрдамчилари хатлов натижасида аниқланган ер участкаларига бўлган ҳуқуқларнинг қонунчиликда белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтказилишида **фуқароларга фаол амалий ёрдам кўрсатсин**.

9. Ер кодексининг 83¹-моддасида ер участкаларидан мақсадли фойдаланилиши устидан давлат назоратини амалга ошириш хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини текшириш ҳисобнамаслиги белгиланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

Аҳолини сифатли ва ер участкаларини хатловдан ўтказилган бино таъминлаш, ер участкаларидан мақсадли ва оқилона фойдаланилиши устидан тизимли назорат ўрнатилганлиги мақсадида:

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги экин ерларидан оқилона ва парвариланган аҳоли бўйича **ҳар чоракда камида бир маротаба** мониторинг ўтказсин;

Кадастр агентлиги ер тоифасидан қатъи назар, барча турдаги ер участкалари ҳамда бино-иншоотларга бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказмаслик ҳолатларини аниқлаш, ер участкаларининг ўзбошимчалик билан эгаллаш олиниши ва чегараларини ўзбошимчалик билан ўзгартиришга йўл қўймаслик чораларини кўрсин, ердан мақсадли фойдаланилиши устидан давлат назоратини кучайтирсин.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ва Кадастр агентлиги амалга оширилган ишлар натижаси ҳақида **ҳар чорак якунидан кейинги ойнинг 5-санасига қадар** Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси, Вазирлар Маҳкамаси ва Бош прокуратурага ахборот бериб бурсин.

10. Ер тўғрисидаги қонун бузилиши ҳолатларини аниқлаш юзасидан тезкор-қидирув фаолияти самарадорлигини ошириш мақсадида Ички ишлар вазирлиги Тезкор-қидирув департаменти таркибида **Ер ресурслари талон-торож қилинишига қарши курашиш бўлими**, ҳудудий тезкор-қидирув хизматларида эса **Ер ресурслари талон-торож қилинишига қарши курашиш бўлиmlарини** ташкил этилсин.

Янги ташкил этилаётган тузилмалар 73 та штат бирлигидан иборат бўлиб, улар ички ишлар органларининг 30 та, адлия органлари ва муассасаларининг 43 та штат бирликларини мақбуллаштириш ҳисобидан шакллантирилсин.

11. Белгилансинки: прокуратура ва ички ишлар органлари тизимида янги ташкил этилаётган тузилмаларга ўзларига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳамда Кадастр агентлигининг учувчисиз учинч аппаратлари (дронлар)дан,

заруратга қўра, тўловсиз фойдаланиш ҳуқуқи бериллади; Ички ишлар вазирлиги Тезкор-қидирув департаменти таркибидаги Ер ресурслари талон-торож қилинишига қарши курашиш бўлими ва унинг ҳудудий бўлиmlарининг ер муносабатларига оид жиноятларга қарши курашиш фаолияти устидан назоратни амалга ошириш прокуратура органларининг мазкур қарор билан ташкил этилаётган бошқарма ва бўлиmlари зиммасига юклатилади.

Кадастр агентлиги Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги билан биргаликда **уч ой муддатда** прокуратура ва ички ишлар органлари тизимида янги ташкил этилаётган тузилмаларга кўчмас мулк объектлари, уларнинг мулкдорлари ва эгаллик тарихи ҳақида маълумотларни Кўчмас мулк объектларига бўлган ҳуқуқларнинг Давлат реестридан онлайн олиш имкониятини яратсин.

12. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг ташаббуси билан аниқланган ер тўғрисидаги қонун бузилиши ҳолатлари бўйича **давлат манфаатларига етказилган зарарларни** белгиланган тартибда ундиришдан тушган маблағларнинг 10 фоизи тегишинча мазкур органларнинг бюджетдан ташқари жамғармаларига ўтказиб борилин.

Прокуратура ва ички ишлар органларининг янги ташкил этилаётган таркибий тузилмалари ходимларини уларга юклатилган вазифалардан ташқари бошқа ишларга жалб қилиш қатъий тақилансин.

13. Олий суд: **2022 йил 1 апрелга қадар** ер участкаларида ўзбошимчалик билан қурилган бино ва иншоотларни бузиш билан боғлиқ **ишларни кўриш амалиётини умумлаштириб**, бу тоифадаги ишларни кўришда ягона амалиётни шакллантириш бўйича судларга зарурий тасвирларни берсин;

2022 йил 1 июлга қадар мулк ҳуқуқи эътироф этилмаган кўчмас мулк объектлари билан боғлиқ ҳолатларни батафсил ўрганиш ишларини ташкил этсин ҳамда натижалари бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясига тақлифларни киритсин.

14. Бош прокуратура манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда **бир ой муддатда** қонунчилик ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида тақлифлар киритсин.

15. Бош прокуратура мазкур қарор талабларидан келиб чиқиб **бир ой муддатда** Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар прокуратураларининг ташкилий-штат тузилмаларини тасдиқласин.

Молия вазирлиги Бош прокуратура ва Ички ишлар вазирлиги билан биргаликда **бир ой муддатда** тегишинча Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар прокуратуралари ҳамда ички ишлар органларининг харажатлар сметаси ва штатлар жадалига ўзгартиришлар киритсин.

16. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил қилишга масъул ва шахсий жавобгар этиб Бош прокурор Н.Т.Йўлдошев, ички ишлар вазири П.Р.Бобожонов, қишлоқ хўжалиги вазири Ж.А.Ходжаев ва Давлат солиқ қўмитаси раиси Ш.Д.Қудбиев белгилансин.

Қарор ижросини муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Бош Ўзбекистон Республикаси Қў вазири А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ
Тошкент шаҳри,
2022 йил 21 февраль

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

УЙ-ЖОЙЛАР ҚУРИЛИШИ ВА ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИ САНОАТИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИНГ ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

◀ (Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 9 июндаги “Худудларнинг саноат салоҳиятини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ–6244-сон Фармонида қўра Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси томонидан “Ўзсанотқурилишбанк” АТБга ажратилган кредит линиясини 5 йил муддатга субординар қарз сифатида қайта расмийлаштириш чораларини кўрсин.

6. Қурилиш вазирлиги қурилишда энергия тежамкор материалларни кенг жорий этиш орқали уй-жой қурилиш вақти ва таннархини пасайтириш мақсадида:

“Ўзсанотқурилишматериаллари” уюшмаси билан биргаликда **бир ой муддатда** ва кейинчалик доимий равишда кўп қаватли уй-жойлар қурилишида мазкур қарорга 4-иловадаги рўйхатда келтирилган энергия тежамкор деворбоп қурилиш материаллардан фойдаланишининг афзалликларни юзасидан кенг тарғибот қилиб бурсин;

“Шаҳарсозлик ҳужжатлари экспертизаси” ДУК ва унинг

филиаллари томонидан кўп қаватли уй-жойлар қурилиши бўйича лойиҳа-смета ҳужжатларини экспертизадан ўтказиш жараёнида уларда энергия тежамкор деворбоп қурилиш материаллари қўлланганлигига алоҳида эътибор қаратилишини таъминласин.

7. **2022-2023 йилларда янги норуда конларини шакллантириш учун геология-қидирув ишларини амалга оширишнинг манзилли режаси 5-иловага мувофиқ тасдиқлансин.**

Белгилаб қўйилсинки, мазкур қарорга 5-иловага мувофиқ геология-қидирув ишларини амалга ошириш учун 2022-2023 йилларда Давлат бюджетидан Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасига геология-қидирув ишлари учун ажратиладиган маблағлар доирасида **100 миллиард сўм миқдорда маблағ ажратилсин.**

8. Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси вилоятлар ҳокимликлари билан биргаликда **бир ой муддатда 400 та** фойдала қазилма қон участкалари аукцион савдоларига чиқарилишини таъминласин.

9. Хоразм вилояти учун Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 25 августдаги “Инвестиция лойиҳаларини ташқи инфратузилма билан таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПК–5233-сон қарорига мувофиқ зарур ташқи муҳандислик-коммуникация тармоқлари билан Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан таъминланадиган инвестиция лойиҳалари қиймати **камида 50 миллиард сўм миқдорда белгилансин.**

Бунда, ушбу тартибда қўра қиймати 50 миллиард сўмдан 200 миллиард сўмгача бўлган инвестиция лойиҳаларини ташқи муҳандислик-коммуникация тармоқлари билан таъминлаш харажатлари ушбу лойиҳалар қийматининг 20 фоизидан ошмаслиги лозим.

10. Уй-жойлар қурилишини ва қурилиш материаллари саноатини янада ривожлантириш бўйича чора-тадбирлар режаси 6-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим қарорларига 7-иловага мувофиқ ўзгартиришлар киритилсин.

12. Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги Қурилиш вазирлиги, манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонунчилик ҳужжатларига ушбу қарордан келиб

чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига тақлифлар киритсин.

13. Мазкур қарор ижросини самарали ташкил қилишга масъул ва шахсий жавобгар этиб инвестициялар ва ташқи савдо вазирининг биринчи ўринбосари А.Б.Воитов, “Ўзсанотқурилишматериаллари” уюшмаси ҳузуридаги Қурилиш материаллари саноатини ривожлантириш бўйича кенгаш раиси С.С.Аннаклиев, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари белгилансин.

Қарор ижросини муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Бош вазири ўринбосари С.У.Умурзаков зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ
Тошкент шаҳри,
2022 йил 21 февраль

МУТАСАДДИЛАРГА ТАВСИЯ ВА КЎРСАТМАЛАР БЕРИЛДИ

Куни кеча Янгиҳаёт туманида Олий Мажлис Сенатининг Суд-ҳуқуқ масалалари ва коррупцияга қарши курашиш қўмитаси раиси Наримон Умаров иштирокида учрашув бўлиб ўтди. Унда туман Кенгаши депутатлари, фуқаролар йиғинлари раислари, ташкилот ва муассасалар масъул ходимлари ҳамда жамоатчилик вакиллари қатнашди.

Сенатор ва ҳаёт

Мулоқотда Сенатнинг йиғирма учинчи ялпи мажлисида маъқулланган қонунлар ва қўриб чиқилган бошқа масалалар баробарида, “темир дафтар”, “аёллар дафтари” ва “ёшлар дафтари”га киритилган фуқароларни ишга жойлаштириш орқали уларнинг турмуш даражасини ошириш, ҳудудда хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш, ер муносабатлари бўйича олиб борилаётган ислохотлар ва ижтимоий соҳа объектлари ҳолатини яхшилаш билан боғлиқ вазифалар атрофида таҳлил қилинди.

Тадбир давомида мутасаддиларга маъқулланган қонунлар, уларни амалда қўлаш механизмлари юзасидан жойларда сенаторлар ва депутатлар билан ҳамкорликда тушунтириш иш-

ларини ташкил этиш бўйича тавсия ва кўрсатмалар берилди.

Ўз навбатида, фуқароларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, уларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, жойлардаги долзарб муаммоларни ҳал этишда аҳоли иштирокчи кенгайтириш, хусусан, “Очиқ бюджет” ахборот портали орқали тақлифларни илгари сурши заруриги айтиб ўтинди.

Учрашувда, шунингдек, фуқаролар мувожадатларини атрофлича ўрганиш, уларда қўрилган муаммоларни ўз вақтида ва жойида ҳал этиш бўйича вазифалар белгилаб олинди.

«Халқ сўзи».

Маҳаллий Кенгашлар фаолиятининг функционал таҳлилида нималар аниқланди?

Олий Мажлис ҳузуридаги Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқотлари институти экспертлари томонидан ўтказилган функционал таҳлил доирасида вилоят, туман халқ депутатлари Кенгашлари депутатлари ва котибият ходимлари, маҳаллий ҳокимият ва хўжалик бошқаруви органлари, жамоат ташкилотлари, хусусий сектор вакиллари, шунингдек, фуқаролар билан мулоқотлар олиб борилди.

Ўрганиш сўнгги йилларда маҳаллий Кенгашлар фаолияти сезиларли даражада фаоллашганлигини, ҳудудий вакиллик органи сифатида Олий Мажлис Сенати томонидан улар фаолиятини самарали йўлга қўйиш ҳамда услубий жиҳатдан кўмаклашиш, депутатларнинг кўникма ва малакаларини

ошириш борасидаги ишлар тизимли равишда олиб борилаётганини кўрсатди. Маҳаллий Кенгашлар ишини натижа сари буришга яқиндан кўмаклашиш мақсадида уларнинг котибиятлари ташкил этилди, халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашининг намунавий регламенти ҳамда халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашининг доимий комиссиялари тўғрисидаги намунавий низомлар янгидан тасдиқланди.

Ўзбекистон — ОТОИИК: БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК

Комиссия доирасида Ўзбекистон Осиё автомобил йўллари тармоғи тўғрисидаги ҳужжатлар битимида (2005 йил), Транс-Осиё темир йўл тармоғи тўғрисидаги ҳужжатлар битимида (2009 йил), шунингдек, «Қуруқлик портлари» тўғрисидаги ҳужжатлар битимида (2021 йил) иштирок этиб келмоқда.

Ташкилот, шунингдек, Ўзбекистоннинг Жаҳон савдо ташкилотига аъзо бўлишига яқиндан қўмақлашмоқда.

Ўзбекистон 2021 йил ноябрь ойида Барқарор ривожланиш учун космик технологиялардан фойдаланиш бўйича ОТОИИК минтақавий дастурига аъзо бўлди. Вазирлар Маҳкамаси ушбу минтақавий дастур дои-

расида Ўзбекистон ҳамкорлигини амалга ошириш бўйича «Йўл харитаси»ни ишлаб чиқди ва қабул қилди.

2021 йил 14 — 17 декабрь кунлари ОТОИИК транспорт бўйича вазирлар конференциясида қабул қилинган Ўзбекистон Президентининг Осиё — Тинч океани минтақасида барқарор транспортни ривожлантириш тўғрисидаги декларацияга ўзгартишлар киритиш ҳақидаги ташаббусларини амалга ошириш масаласи ОТОИИК раҳбарияти билан биргаликда ишлаб чиқилмоқда.

Минтақавий ҳамкорлиқни ривожлантириш ва Марказий Осиё давлатларининг БМТнинг бошқа ташкилотлари билан ҳамкорлигини мустаҳкамлаш мақсадида

ОТОИИК БМТ Тараққиёт дастури билан биргаликда Марказий Осиё мамлакатлари учун махсус дастури амалга оширмоқда. Унда ижтимоий-иқтисодий соҳада аниқ лойиҳаларни ҳаётга татбиқ этиш, шунингдек, БМТ минтақавий комиссияларидан иккала комиссиянинг аъзолари бўлган Марказий Осиё мамлакатларига техник ёрдам кўрсатиш кўзда тутилган.

Ўзбекистоннинг БМТга аъзо бўлганига 30 йил тўлиши муносабати билан ОТОИИК раҳбарияти томонидан «Дунё» АА агентлиги муҳрига берилган интервью чоғида икки томонлама ҳамкорлик натижасида эришилган муваффақиятлар ва истиқболдаги вазифалар ҳақидаги фикрлар ўртоқлашилди.

Армида Сальсиа АЛИСШАХБАНА, БМТ Бош котибининг ўринбосари ва ОТОИИК Ижрочи котиб:

— Ўзбекистон ва унинг халқига Осиё ва Тинч океани учун БМТ Иқтисодий ва ижтимоий комиссияси номидан ўз табрикларини йўллаганини БМТнинг Осиё минтақасидаги минтақавий маркази сифатида ОТОИИК ҳозирги пайтда 2030 йилгача Барқарор ривожланиш бўйича кун тартибининг амалга ошириш, трансчегаравий асосий масалаларни ҳал қилиш ва савдо, транспорт ва бошқа устувор йўналишларни белгилашда минтақавий ҳамкорлик ривожлантирилишига стратегик эътиборни қаратмоқда.

Осиё минтақаси ҳужжатларининг янада самарали тикланишини қўллаб-қувватлаш мақсадида ОТОИИК БМТ Бош котиб Антониу Гутерриш томонидан тақдир қилинган «БМТнинг COVID-19га зудлик билан ижтимоий-иқтисодий жавоб бериш бўйича дастури»га мувофиқ айнан шу йўналишдаги дастурини ишлаб чиқди.

ОТОИИК ушбу ҳужжат доирасида қуйидаги учта йўналишда фаолият олиб бормоқда.

- одамларни ҳимоя қилиш ва уларга сармоя киритиш, жамият ҳамда жамоаларнинг, айниқса, аёллар ва заиф гуруҳларнинг барқарорлигини ошириш;
- 2030 йил кун тартиби ва Париж келишувига мувофиқ, физикал ва пул-кредит қўллаб-қувватловчи орқали барқарор ва инклюзив иқтисодий тикланишни рағбатлантириш;
- савдо, инвестиция, транспорт ва рақамли алоқаларни минтақавий ва субминтақавий мувофиқлаштириш ҳамда кичик ва ўрта корхоналарни

қўллаб-қувватлаш орқали қиймат занжирларини тиклаш ва уларнинг барқарорлигини ошириш.

Шу мақсадда ОТОИИК ва Ўзбекистон транспорт инфратузилмасини ривожлантириш, шунингдек, транспорт тартибини соддалаштириш, юкларни транзит ташиш ва транспорт харажатларини камайтириш каби бир қатор муҳим устувор йўналишлар бўйича ҳамкорлик қилмоқда.

ОТОИИК Ўзбекистон иштирок этадиган транспорт инфратузилмасини ривожлантириш бўйича Осиё автомобиль йўллари ва Транс-Осиё темир йўллари тармоқлари бўйича ҳужжатларро келишувларни амалга оширишда минтақавий платформа сифатида хизмат қилади. Комиссия Ўзбекистон билан «Қуруқлик портлари» тўғрисидаги ҳужжатларро битимга қўшилиш юзасидан иш олиб бормоқда. Бу унинг халқаро интермодал транспорт ва логистика тизимларида янада интеграциялашувига қўмақлашади.

Ўзбекистонда транспорт соҳасини такомиллаштириш ва мустаҳкамлаш борасидаги саъй-ҳаракатлар мамлакатнинг бошқа давлатлар билан савдо имкониятларини кенгайтиришига қаратилган. Ўзбекистоннинг Осиё — Тинч океани минтақасида трансчегаравий қозғолиш савдонини соддалаштириш бўйича доирасидаги битимга қўшилиши бу мақсадга эришилшининг асосий воситаларидан биридир.

Ушбу ҳужжат Ўзбекистоннинг денгизга чиқиш имкониятининг жуда катлиги билан боғлиқ аҳоли юмшатиши мумкин, чунки у қўшни транзит давлатлар билан савдо ахборотининг электрон алмашувини осонлаштириш орқали савдо товарларининг харақатланишига ёрдам беради. Бу эса чегарадан ўтиш вақти ва транзит тартибларининг қисқаришига олиб келади.

Булар ОТОИИК жорий йилда қабул қилинган БМТ — Ўзбекистон «Йўл харитаси» доирасида Ўзбекистон ҳукумати билан ҳамкорлик қиладиган соҳаларнинг айримларидир. Биз бугун Ўзбекистон халқининг фаровонлигини ва барқарор келажagini куриш учун яқин ҳамкорликни давом эттиришдан бениҳоя хурсандимиз.

Веймин РЕН, ОТОИИК транспорт бўлими директори:

— ОТОИИК Ўзбекистон билан транспорт соҳасида жуда яқин алоқаларга эга. Томонлар ўртасидаги ҳамкорлик 2019 йили Ўзбекистон Транспорт вазирлиги ташкил этилганидан буюн транспорт ва иқтисодий ўсиш ўртасидаги муносабатлар нукта назаридан янада мустаҳкамланди. Транспорт алоқаси минтақавий транспорт тармоғига интеграцияни қўлайитириш ва иқтисодий ўсишнинг асосий омилли, деб ҳисоблайман.

Биз Ўзбекистоннинг транспорт инфратузилмасини ривожлантириш, транзит салоҳияти, трансчегаравий транспортни осонлаштириш ва транспорт харажатларини камайтириш бўйича устувор мақсадларидан жуда яқин хабардоримиз.

ОТОИИК бу масалада Ўзбекистон билан яқиндан ҳамкорлик қилмоқда. Шу муносабат билан ОТОИИК томонидан илгарти сурилган биринчи мин-

Мушоҳада

Яқинда Президент Шавкат Мирзиёев раислигида чорвачилик соҳасидаги устувор вазифалар муҳокамаси бўйича ўтказилган видеоселекторда ана шу масала ҳар тарафлама таҳлил қилинди.

Маълумки, бу соҳа оилалар фаровонлиги ва озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда катта ўринга эга. Аҳолининг кундалик истеъмол харажатлари 30 фоизини гўшт, сут ва тухум маҳсулотлари ташкил этишини ҳисобга олсак, соҳани изчил ривожлантириш қанчалик долзарб аҳамиятга эга эканлиги ўз-ўзидан ойдинлашади.

Шу боис охири йилларда тармоқ ривожига жиддий эътибор қаратилган. Хусусан, сўнгги уч йилда чорвачилик бўйича чиқарилган қарорларга асосан, 8 турдаги субсидия ва имтиёзли кредитлар ажратилиш йўлига қўйилди. Шу даврда чорвачиликка 15 триллион сўмдан зиёд кредит йўналтирилиб, 4,5 мингга яқин лойиҳалар рўйбга чиқарилди. Натижада наслчилик хўжаликларининг сони 3 баравар,

2019 — 2021 йилларда чорва моллари сони эса 1 миллион 200 мингга кўпайди.

Аммо бугунги кунга келиб, иқлим ўзгаришлари, сув ва ер танқислиги, пандемия каби долзарб муаммолар чорвачиликни ҳам қийинлаштирмоқда. Агар мавжуд вазиятни таҳлил қилдиган бўлсак, Бухоро, Жиззах, Навоий, Наманган ва Сурхондарё вилоятларида йирик чорвачилик хўжаликлари сони бошқа ҳудудлардагига нисбатан анча кам. Тўқсон фоиз чорва хонадонларда боқилса-да, кўп жойларда озуқа-ем таъминоти тизими мавжуд эмас. Сўнгги 15 йилда озуқа ер майдони 430 минг гектардан 340 минг гектарга, бир бош қорамолга тўғри келадиган озуқа майдони 50 сотихдан 27 сотихга камайган. Қорақалпоғистон, Хоразм, Бухоро, Навоий, Сурхондарё ва Қашқадарёда такрорий озуқабоб экин майдонлари 23 минг гектарга қисқариб кетган.

Табииий, ушбу ҳолат чорвачилик соҳасини изчил қўллаб-қувватлаш, рекурс тежовчи технологияларни кенг қўллаш орқали гўшт, сут ва тухум етиштиришни кўпайтириш масаласини кун тартибига олиб чиқди.

Ўрганиш

Ана шундай тадбирлардан бири Тошкент вилоятида бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

«Дунё» АА. Бонгқок

МУКАММАЛ ҚОНУНЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ — ҲАЁТИЙ ЗАРУРАТ

Франция, Финляндия, Норвегия, Хитой, Сингапур, Малайзия, Россия, Қозғоғистон ва бошқа мамлакатларда бу мулк махсус идора ёки давлат ҳолдинги томонидан бошқарилади. Шундан келиб чиқиб, лойиҳада давлат мулкни бошқариш соҳасида ваколатли давлат органи сифатида Давлат активларини бошқариш агентлиги ва унинг асосий ваколатларидан бири этиб бу борада ягона давлат сибсатини юритиши белгиланмоқда.

Соҳани тартибга солиш бўйича жорий амалиётда давлат мулкни бошқариш ва сақлаш харажатлари тўғрисидаги маълумотларни ошқор этиш талаби белгиланмаган. Давлат корхоналари учун корпоратив бошқарувнинг асосий тамойилларига асосан жамият (омма, барча фуқаролар) давлат активларининг охири мулкдори ҳисобланиши, шу боис давлат мулкни бошқарувчи орган давлат мулкларини бошқариш соҳасида маълумотлар очкилиги ва шаффофлигини таъминлаш халқаро ташкилотлар экспертлари томонидан тавсия этилган.

Кунун лойиҳасида агентлик ҳар йили 1 августга қадар давлат ишторикидаги корхоналарнинг ўтган йилги фаолияти натижаларини тўғрисидаги йилга ҳисоботни Олий Мажлис палаталарига, Ўзбекистон Республикаси Президентига ва Вазирлар Маҳкамасига тақдим этиши ва ўз веб-сайтида эълон қилиши лозимлиги кўрсатилмоқда.

Депутатларнинг фикрича, давлат мулкни сақлаш ва яхлитлигини таъминлаш билан боғлиқ харажатларни молиялаштиришга оид маълумотлар барча учун очиб бўлиши бу борадаги бошқариш самарадорлигини оширишга хизмат қилади.

Кизгин муҳокамаларда депутатлар лойиҳа юзасидан баъзи эътирозларни билдирди. Айрим моддаларни қайта ишлаш ва маромига етказиш бўйича тақдирлар берди. Шундан келиб чиқиб, кунун

лоийҳаси масъул кўмигага қайтарилди.

Назорат қилиш инспекциясининг ваколатлари кенгайтирилади

«Кўп квартирали уйлари бошқариш тизими такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳам муҳокамалар марказида бўлди.

Таъкидланганидек, бугунги кунда амалдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги ҳузуридаги Кўп хонадонли уй-жой фондидан фойдаланишни назорат қилиш инспекциясига аниқланган ноқонуний курилмаларни фақат мажбурий қўрсатма бериш ёки судлар орқали бартараф этиш ҳуқуқи берилган.

Аммо ўзбошимчилик билан курилган ноқонуний курилмалар мажбурий тартибда бартараф этишга оид судларга аризалар тақдим қилишда олдиндан давлат божи тўловидан озод этилмагани қатор қийинчиликларни юзага чиқармоқда.

Мазкур қонун лойиҳасининг қабул қилиниши, бошқарув органларининг молиявий барқарорлиги таъминланишига, шу жумладан, кўп квартирали уйлари бошқариш тизимида рақобат муҳити яратилишига хизмат қилади.

Мажлисида қонун лойиҳаси депутатлар томонидан учинчи ўқишда қабул қилинди.

Соҳанинг давлат назорати тўлиқ ўрнатилмаган

«Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳам кизгин муҳокама қилинди.

ОИЛАВИЙ БОЛАЛАР УЙЛАРИ МЕҲРИБОНЛИК УЙЛАРИГА АЙЛАНМАСЛИГИ КЕРАК

Сенатнинг Ёшлар, маданият ва спорт масалалари кўмитаси томонидан ўтказилаётган йиғилишларда оилавий болалар уйлари ва интернат шаклидаги бошқа муассасаларни ноинституционаллаштириш юзасидан ҳудудларда олиб борилаётган ишлар ҳолати юзасидан ташкил этилган ўрганиш натижалари кўриб чиқилмоқда.

Ўрганиш

Ана шундай тадбирлардан бири Тошкент вилоятида бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

лар уйлари билан таъминлаш бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

ниб борилаётгани қайд этилди. Йиғилишда масъуллар сўзга чиқиб, кун тартибидagi масала юзасидан олиб борилаётган ишлар ҳақида қисқача ахборот берди.

— Биз ҳудудларни ўрганиш орқали кўплаб оилавий бола-

лар уйлари билан таъминлаш бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

лар уйлари билан таъминлаш бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

лар уйлари билан таъминлаш бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

Шартнома интизомини бузганлик учун маъмурий жавобгарлик бекор қилинади?

Халқ вакиллари томонидан кўриб чиқилган навбатдаги ҳужжат — «Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартишлар киритиш ҳақида»ги қонун лойиҳаси бўлди.

Қонун лойиҳасидаги нормалар билан Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексидан дебиторлик ва кредиторлик қарз муддатларини ўтказиб юборганлик, шунингдек, шартнома интизомини бузганлик учун маъмурий жавобгарликни бекор қилиш кўзда тутилмоқда.

Хусусан, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-моддасидан дебиторлик ва кредиторлик қарзи муддатларини ўтказиб юбориш ҳамда корхоналарнинг ҳисоб-варақларида тегишли маблағлар бўлгани ҳолда тўловларни амалга оширишининг белгиланган муддатларини бузгани учун маъмурий жавобгарлик масаласини чиқариб ташлаш тақдир қилинган.

Шунингдек, фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар бузилиши оқибатида Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 176-моддасидан шартнома интизомини бузганлик учун маъмурий таъсир чораси ҳам чиқариб ташланаётир.

Таъкидланишича, қонун лойиҳасининг қабул қилиниши шартномавий-ҳуқуқий муносабатлар субъектлари битта ҳаракати учун икки марта жавобгарликка, яъни ҳам фуқаролик-ҳуқуқий ҳам маъмурий жавобгарликка тортилишининг олди олинди.

Мажлисида қонун лойиҳаси қабул қилинди.

Раҳим ШЕРҚУЛОВ («Халқ сўзи»)

Таассуф

«АҚЛЛИ ҲИСОБЛАГИЧ»ДАН ҲАҚИЙ АҚЛЛИ САНАГАНЛАР

Мамлакатимизда табиий газ истеъмолида «ақлли ҳисоблагич»ларнинг ўрнатилиши фойдаланилган газнинг аниқ ҳисобини олиш, тўловда инсон омиллини қисқартириш орқали шаффофлиқни таъминлаш, дебитор қарздорликни камайтириш ва бу борадаги муаммоларни бартараф этишда муҳим восита бўлмоқда.

Шу кунга қадар Навоий вилоятида «Худудга-таъминот» акциядорлик жамияти маблағлари ҳисобидан 106 минг 923 та истеъмолчига мазкур функцияларга эга ҳисоблагичлар ўрнатилиб, ундан фойдаланишда ташқи таъсир ўтказмаслик ҳақида мутаазам равишда тарғибот ишлари олиб борилаётган. Бироқ айрим истеъмолчилар «ўрганган кўнгил ўртасида қўйма», деганларидек, истеъмол қилинган табиий газ учун ўз вақтида тўловни амалга ошириш ўрнига ўзбошимчилик билан ҳисоблагичларни ечиб, тармоққа ноқонуний уялиб олаётди.

«Худудга-Навоий» газ таъминоти филиалининг жисмоний шахсларга табиий газ етказиб беришни назорат қилиш бўлими ходимлари томонидан «воб биллинг» дастури орқали вилоят аҳолисининг кунлик газ истеъмоли ҳажми таҳлил этилганда, жорий йилнинг январь ойида 14 та хонадонда «ноль» қўрсаткич қайд қилингани мухтаassisлар эътиборини тортиди. Мазкур ҳолат назоратчилар томонидан жойларга чиқиб ўрганилганда, ушбу хонадонларнинг барчасида «ақлли ҳисоблагич»лар истеъмолчилар томонидан ўзбошимчилик билан ечиб олинган, резина шланг орқали табиий газдан фойдаланилаётганлиги аниқланди.

— Ходимларимиз томонидан ушбу хонадонлардаги газ таъминоти тармоқдан узилиб, тегишли тартибда далолатнома расмийлаштирилди, — дейди «Худудга-Навоий» газ таъминоти филиали директори ўринбосари Яшин Жониев. — Мазкур қоидабузарлик ҳолатларининг 5 таси Қизилтепа, 6 таси Қарман ва 3 таси Хатирчи тумани ҳудудига тўғри келади.

Ушбу ҳолатлар сабаб 38 минг 418 метр куб газ ўзбошимчилик билан сарфланиб, таъминот қорхонасига 14 миллион 598 минг сўмдан ортиқ моддий зарар етказилган.

Қоидабузарларга нисбатан тўзилган далолатнома ҳуқуқий муҳофаза қилиш органларига тақдим этилди.

Темур ЭШБОЕВ («Халқ сўзи»)

ЧОРВАЧИЛИК — УЛКАН ҲАЗИНА

БИЗ УНДАН ҚАНДАЙ ФОЙДАЛАНЯПМИЗ?

Чорвачиликни ҳеч иккиланмасдан, улкан ҳазинага қийсаш мумкин. Зеро, уни раванга топтириш ҳисобига аҳоли даромадини ошириш ва фаровонлигини таъминлаш, пировадда эса юртимиз иқтисодийтини янада юксалтириш мумкин бўлади. Энг муҳими, мамлакатимизда ушбу соҳани ривожлантириш учун катта имкониятлар бор. Аммо биз бугунги кунда ундан нечоғли фойдаланяпмиз?

Шу боис йиғилишда бу борадаги доллар масалалар ва имкониятлар чуқур таҳлил қилинди.

Хусусан, давлатимиз раҳбари бу йил чорвачиликда камид 300 минг, қўй ва эчкичиликда 150 минг ва пиллачиликда 1 миллион 200 минг, жами 1 миллион 650 минг аҳоли бандлигини таъминлаш имкони борлигига ургу берди.

Бунинг учун хонадонларда кооперация орқали чорвани кўпайтириш аниқ мудоаодир. Муҳими, бу борада юртимизда етарлича тажриба мавжуд. Масалан, Миришкор туманидаги «Тошталов Нормўйин» фермер хўжалиги Вори қишлоғи аҳолисига қорамол, қўй-эчки тарқатиб, улар етиштирган сут ва гўштни сотиб олаётган бўлса, Тахитов туманидаги «Тахитов Чикенс» қорхонаси хонадонларга хонаки парранда бериб, улардан инкубацион тухум сотиб олишни йўлга қўйган.

Президентимиз таъкидлаганидек, бундай тажрибаларни бошқа туман ва маҳалларда ҳам кенгайтириш муҳим. Шу мақсадда қатор молиявий кўмак чоралари белгиланди. Яъни шу йил февралдан бошлаб хорижий кредитлар 10 йил муддатга 3 йил имтиёзли давр билан ажратилади, кредит фоизининг 14 фоиздан юқори қисмига компенсация ҳамда кредит суммасининг 50 фоизига кафиллик берилди, гидропоника усулида озуқа етиштириш учун ускуналар харажатининг 20 фоизи қопланади.

Соҳада яна бир даромадли йўналиш — оч рангли қўй-эчкилар жунидан гилам, мато ва бошқа маҳсулот-

Мушоҳада

Яқинда Президент Шавкат Мирзиёев раислигида чорвачилик соҳасидаги устувор вазифалар муҳокамаси бўйича ўтказилган видеоселекторда ана шу масала ҳар тарафлама таҳлил қилинди.

Маълумки, бу соҳа оилалар фаровонлиги ва озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда катта ўринга эга. Аҳолининг кундалик истеъмол харажатлари 30 фоизини гўшт, сут ва тухум маҳсулотлари ташкил этишини ҳисобга олсак, соҳани изчил ривожлантириш қанчалик долзарб аҳамиятга эга эканлиги ўз-ўзидан ойдинлашади.

Шу боис охири йилларда тармоқ ривожига жиддий эътибор қаратилган. Хусусан, сўнгги уч йилда чорвачилик бўйича чиқарилган қарорларга асосан, 8 турдаги субсидия ва имтиёзли кредитлар ажратилиш йўлига қўйилди. Шу даврда чорвачиликка 15 триллион сўмдан зиёд кредит йўналтирилиб, 4,5 мингга яқин лойиҳалар рўйбга чиқарилди. Натижада наслчилик хўжаликларининг сони 3 баравар,

2019 — 2021 йилларда чорва моллари сони эса 1 миллион 200 мингга кўпайди.

Аммо бугунги кунга келиб, иқлим ўзгаришлари, сув ва ер танқислиги, пандемия каби долзарб муаммолар чорвачиликни ҳам қийинлаштирмоқда. Агар мавжуд вазиятни таҳлил қилдиган бўлсак, Бухоро, Жиззах, Навоий, Наманган ва Сурхондарё вилоятларида йирик чорвачилик хўжаликлари сони бошқа ҳудудлардагига нисбатан анча кам. Тўқсон фоиз чорва хонадонларда боқилса-да, кўп жойларда озуқа-ем таъминоти тизими мавжуд эмас. Сўнгги 15 йилда озуқа ер майдони 430 минг гектардан 340 минг гектарга, бир бош қорамолга тўғри келадиган озуқа майдони 50 сотихдан 27 сотихга камайган. Қорақалпоғистон, Хоразм, Бухоро, Навоий, Сурхондарё ва Қашқадарёда такрорий озуқабоб экин майдонлари 23 минг гектарга қисқариб кетган.

Табииий, ушбу ҳолат чорвачилик соҳасини изчил қўллаб-қувватлаш, рекурс тежовчи технологияларни кенг қўллаш орқали гўшт, сут ва тухум етиштиришни кўпайтириш масаласини кун тартибига олиб чиқди.

Ана шундай тадбирлардан бири Тошкент вилоятида бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

лар уйлари билан таъминлаш бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

лар уйлари билан таъминлаш бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар, уларнинг ҳолати мунтазам ўрга-

лар уйлари билан таъминлаш бўлиб ўтди. Унда вилоятда етим ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 100 нафар бола уй-жой билан таъминлангани, улар учун яратилган шарт-шароитлар,

Қонунда, шунингдек, давлат қimmatли қoғoзлари турлари сифатида давлат газначилик облигациялари ва Ўзбекистон Республикаси номидан халқаро облигациялар чиқариш ва сўндириш, давлат кафолатли беришнинг қонуний асосларини такомиллаштирувчи нормалар акс эттирилган.

Бой давлатлар нега кўп қарз олади?

Европа Иттифоқи давлатларининг 1992 йилдаги Маастрихт келишувига кўра давлат қарзининг ялпи ички маҳсулот (ҲИМ)га нисбати 60 фоиздан ошмаслиги мезон сифатида қабул қилинган. Халқаро валюта жамғармаси эса давлат қарзига хизмат кўрсатиш салоҳияти кучли давлатларга нисбатан, жумладан, Ўзбекистон учун ҳам номинал қийматда давлат ташқи қарзини ЯИМга нисбатан 55 фоиз, давлат ялпи қарзини эса ЯИМга нисбатан 75 фоиздан ошмаслигини тавсия қилган.

Бий таъсир кўрсатган бўлар эди, деб тахмин қилишимиз мумкин. Қозоғистоннинг давлат қарзи ЯИМга нисбатан 26,3 фоизни, ташқи қарзи эса 9,1 фоизни ташкил этаётганлиги мамлакат иқтисодиётининг бу борада барқарор ҳолатда эканлигини аниқлатади. Лекин кейинги беш йилда давлат қарзи икки баробар ортаганлигини ҳисобга олиб ва бу жараён тез суръатларда давом этиши мумкинчилиги оид тахминлар ҳам йўқ эмас.

Россиядаги сингари Қозоғистонда ҳам ҳавотирлар кўпроқ умумий ташқи қарз билан боғлиқ. Унинг ҳажми айна пайтда 167 млрд. АҚШ доллари миқдоридики эки мамлакат ЯИМ ҳажмига деярли тенглашиб қолган. Бу

ниятлари кескин чекланган (деярли йўқ деса ҳам бўлади) шaroитда бирдан-бир ўмид четдан қарз кўтариши эди. Бизда ҳам Япония сингари қарзга ички манбаларни жалб қилиш имконияти бўлганда эди, энг аввало, ундан фойдаланиларди. Лекин афсуски, японлардек тежамкор эмасмиз — катта-катта тўйлар қилишни, қават-қават уйлар қуришни, қўша-қўша машиналар минини хуш кўрамыз. Қисқача айтганда, оруз-ҳавасларимизнинг чеки-чегараси йўқ. Аксига олиб, бозор муносабатлариغا ўта бошлаганимизнинг дастлабки чорак асри давомида қимматли қoғoзлар бозорини ривожлантиришни ҳам пайсалга солиб келганмиз. Бундай шaroитда четга очилиб, халқаро

ишлаб чиқариш ва тўқимачилик саноати маҳсулотлари ҳажминини 2 баравар кўпайтириш, чарм-поябзали соҳаси ва фармацевтика саноатидаги ўсишни 3 баравар кўпайтириш, электротехника саноатида юқори қийматли анжомлар ишлаб чиқариш ҳажминини 2 баравар ва экспортини 3 баравар ошириш кўзда тутилган. Булардан ташқари, мамлакатимизда мебель маҳсулотларини ишлаб чиқаришни 2,8 баравар кўпайтириш, озиқ-овқат саноатини ривожлантириш дастури қаби яратувчилик ишларини бажариш белгиланган.

Умуман олганда, иқтисодий ўсишни яқин беш йил ичида 1,6 марта, саноат ишлаб чиқариши эса 1,4 марта ошириш, жон бо-

секторнинг қарз маблағларига масъулиятини янада оширади.

Давлат қарзини диверсификациялаш ҳамда ички қарз бозорини жонлантириш мақсадида 2018 — 2021 йиллар давомида давлат қимматли қoғoзларини жойлаштиришнинг йиллик ҳажми қарийиб 19 баробар (600 млрд. сўмдан 5 трлн. сўмгача) кўпайрилди ва муддати 10 йилгача бўлган давлат қимматли қoғoзлари чиқарила бошлади. Шу билан бирга, 2021 йилдан капитал бозори иштирокчиларига қўйимжа ҳосил қилиш мақсадида давлат қимматли қoғoзлари аукционларини янги асосида олдиндан эълон қилиш амалиёти йўлга қўйилди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил

ДАВЛАТ ҚАРЗИ ТАРАҚҚИЁТГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

қарзларнинг катта қисми корпоратив ва хусусий сектор ҳиссасига тўғри келади ва давлат бу қарзлар учун мажбурият олган. Бироқ бу қарзлар таркибидики мамлакатнинг шартли мажбуриятлари ҳам бўлиши мумкин.

Умуман айтганда, Россия ва Қозоғистоннинг давлат қарзи ва давлат ташқи қарзи билан боғлиқ ҳозирги ҳолатини ЯИМга нисбатан баҳолаганда етарли даражада барқарор деийишга асос бор. Лекин масалга бошқа томондан қараганда айрим тахмикали ҳолатлар ҳам юзага чиқishi мумкин. Масалан Россия ва Қозоғистондаги умумий ташқи қарзининг 90 фоиздан ортиги иқтисодиётнинг корпоратив ва хусусий секторларига тўғри келишида. Агар макроиктисодий барқарорлик нуктаи назаридан дунё иқтисодиётидаги ҳолат ёмонлашса, бу албатта, Россия ва Қозоғистон иқтисодиётини ҳам четлаб ўтмаслиги аниқ. Бундай ҳолатда корпоратив сектор ва банклар учун олинган қарзларга хизмат кўрсатишни қийинлаштирилади. Бундай ҳолат миллий иқтисодиётнинг барқарорлиги нуктаи назаридан хавф-хатарлар келтириб чиқариши мумкин.

ро молия ташкилотлари ва ҳамкорларимиз ишончини қозониб, четдан жалб этилган маблағларни иқтисодий ўсишни таъминлашга қаратилган лойиҳаларни амалга ошириш ва долзарб иқтимоий соҳани ривожлантириш, ишлаб чиқариш билан боғлиқ инфраструктурани шакллантириш талаб этилади. Бунинг учун, албатта, ички ва ташқи қарз маблағларидан ҳам фойдаланилади.

Агар ташқи ва ички қарз белгиланган мезон кўрсаткичларидан ортиб кетмаган ҳолда мамлакатнинг молиявий барқарорлигига салбий таъсир қўрсатмаса ҳамда ривожлантириш давлат дастурлари доирасида энг долзарб ва натижадор лойиҳаларга йўналтирилса, бундай харажатлар иқтисодий хавфсизлик нуктаи назаридан муаммо келтириб чиқармайди. Бунинг учун давлат қарзини самарали бошқаришни ҳуқуқий асослари ва механизмлари такомилга етказилган бўлиши керак.

шига ялпи ички маҳсулотни (аҳолининг реал даромадларини) қарийиб 1,5 марта кўпайтириш вазифалари мақсад қилинган. Бундай юксак марраларга эришиш учун давлат томонидан иқтимоий соҳани ривожлантириш, ишлаб чиқариш билан боғлиқ инфраструктурани шакллантириш талаб этилади. Бунинг учун, албатта, ички ва ташқи қарз маблағларидан ҳам фойдаланилади.

Агар ташқи ва ички қарз белгиланган мезон кўрсаткичларидан ортиб кетмаган ҳолда мамлакатнинг молиявий барқарорлигига салбий таъсир қўрсатмаса ҳамда ривожлантириш давлат дастурлари доирасида энг долзарб ва натижадор лойиҳаларга йўналтирилса, бундай харажатлар иқтисодий хавфсизлик нуктаи назаридан муаммо келтириб чиқармайди. Бунинг учун давлат қарзини самарали бошқаришни ҳуқуқий асослари ва механизмлари такомилга етказилган бўлиши керак.

13 апрелдаги "Капитал бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони билан тасдиқланган 2021-2022 йилларда капитал бозорини ривожлантириш дастурини амалга ошириш бўйича "Йўл харитаси"да давлат қимматли қoғoзлари бозорини раванк топштириш чоралари белгиланди ва ижроси юритилмоқда. Шунингдек, давлат қарзини бошқаришнинг ўрта муддатли стратегияси лойиҳаси Жаҳон банки ва Халқаро валюта жамғармаси экспертлари ҳамкорлигида ишлаб чиқилди.

Қонун билан мувофиқлаштирилади

Ўзбекистонга ички ва ташқи манбалардан қарз маблағларини жалб қилиш ва давлат кафолатли бериш борасидаги ҳолат ушбу жараёни қонун ва қонуноти ҳужжатлари билан тартибга солиш эҳтимолини юзага чиқармоқда. Чунки тез суръатларда ўсиб бораётган давлат қарзи самарали бошқаришни талаб этади. Ваҳоланки, давлат қарзи бўйича зарур маблағларни ўз вақтида тўлаш ҳамда келгусида давлат қарзи ва шартли мажбуриятлар ҳажмининг макроиктисодий барқарорликка нисбатан тугдириши мумкин бўлган ҳаётларнинг олдини олиш борган сари долзарб вазифа сифатида намоён бўлмоқда.

Хавфсиз чегара қаерда?

Мамлакатимизда давлат қарзини хавфсиз чегарада ушлаб туриш учун унинг чекланган миқдорларини қонун билан белгилаш амалиёти жорий этилди. "2020 йил ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида"ги Қонунда 2020 йилда дав-

Ўзбекистонда ҳолат қандай?

Юқорида келтирилган тахлиллардан кўриниб турибдики, давлат қарзи, айниқса, ташқи қарз хавф-хатарлар билан боғлиқ бўлишига қарамадан ривожланган ва ривожланаётган мамлакатлар ушбу маблағлардан иқтисодий ўсишни таъминлашга мумкин манба сифатида фойдаланиб келмоқда.

Ўзбекистон ҳам бундан мустасно эмас. Мамлакатимизда кейинги беш йил ичида давлат қарзи, шу жумладан, ташқи қарз сезиларли даражада ошганлигини кўрамыз. 2021 йилнинг 9 ой якунларига кўра, давлат қарзининг қолдиги 25 млрд. АҚШ доллари миқдорини, ёки ЯИМга нисбатан 38,4 фоизни ташкил қилмоқда. Унинг 90 фоизга яқини ташқи қарзлардир. Айни чоғда иқтимоий тармоқларда "Қарз

Шундай қилиб, 2021 йилнинг III чораги якуни бўйича жами давлат ташқи қарзининг 24,5 фоизи ёки 5,6 млрд. доллар Давлат бюджетини қўллаб-қувватлашга, 13,6 фоизи ёки 3,1 млрд. доллар электр энергетикаси соҳасига, 12,3 фоизи ёки 2,8 млрд. доллар энергетика йўналишига, 11,3 фоизи ёки 2,6 млрд. доллар транспорт ва транспорт инфратузилмасига, 8,9 фоизи ёки 2,0 млрд. доллар уй-жой коммунал хўжалиги тизимига йўналтирилган маблағлар ҳиссасига тўғри келганлигини кўришимиз мумкин.

Мақоламизнинг бошида беҳис АҚШ, Россия ва Қозоғистон миқдoлида ташқи қарзининг иқтисодий ўсишга таъсирини қисқача бўлса-да, баҳоли қудрат тахлил қилмадик. Хулоса шунки, АҚШдек бой давлат, асосан, жорий харажатларни қўлаб қарз кўтариётган, Россия эса ўзининг чекизи ресурсларини юзага чиқариш мақсадида жорий харажатлар, технология ва инвестицияларга четдан қарз маблағларини жалб қилишга, четковларга ураётган бир пайтда Ўзбекистон ҳам бугунги куннинг талаби учун, ҳам келажак лойиҳаларини амалга ошириш мақсадида қарз маблағларидан фойдаланишни, десак, ўринли бўлади.

Аҳолини тоза ичимлик суви, барқарор электр энергияси ва арзон уй-жой билан таъминлаш борасидаги кечиктириб бўлмайдиган лойиҳалар халқимизнинг асосий эhti-жаҳларини қондириш ва бирламчи яшаш шaroитини яратиш билан биргаликда иқтисодий ўсиш суръатларига ҳам ижобий таъсир кўрсатади. Бу борада 2021 йил якунлари бўйича эришилган натижа изоҳотлар самарасини, шу жумладан, давлат қарзини бошқариш борасида тўғри йўл танланганлигини яққол кўрсатиб турибди.

Давлат статистика қўмитасининг дастлабки маълумотларига кўра, 2021 йилда пандемияга қарамадан ЯИМнинг ўсиш суръати 7,4 фоизни ташкил қилган. Саноатда ўсиш — 8,7, хизматлар соҳасида — 19,2, қишлоқ хўжалигида — 4, қурилишда 6,8 фоизга етган. Асосий капиталга қиритилган инвестициялар 5,2 фоиз ошган, инфляция даражаси эса 10 фоиздан паст бўлган. Президентининг ташаббуси билан ишлаб чиқилган, кенг халқ муҳоказасидан ўтган ва қабул қилинган Тараққий стратегиясида қўйилган мақсад ва вазифалар қармови жиҳатидан Ҳаракатлар стратегиясидан анча кенг ва амалга оширишнинг аниқ механизмига эга. Стратегия доирасида биргина саноатни ривожлантириш ва у билан боғлиқ ишлаб чиқариш инфраструктурасини раванк топштириш борасида катта-катта лойиҳалар устида иш олиб борилади. Масалан, биргина, стратегияда белгиланган 22 мақсадда саноатнинг етакчи тармоқларини кенгайтириш, энергия ресурслари ва табиий газга бўлган талабни қондириш, мис саноати кластерини ташкил этиш, кимё ва газ кимёси соҳаларини ривожлантириш қаби вафизалар белгиланган. Шунингдек, Чирчиқ шаҳрида қишлоқ хўжалиги машинасозлиги ишлаб чиқаришини ягона саноат кластери усулида йўлга қўйиш, қурилиш материалла-

Давлат статистика қўмитасининг дастлабки маълумотларига кўра, 2021 йилда пандемияга қарамадан ЯИМнинг ўсиш суръати 7,4 фоизни ташкил қилган. Саноатда ўсиш — 8,7, хизматлар соҳасида — 19,2, қишлоқ хўжалигида — 4, қурилишда 6,8 фоизга етган. Асосий капиталга қиритилган инвестициялар 5,2 фоиз ошган, инфляция даражаси эса 10 фоиздан паст бўлган.

Юқоридагиларни ҳисобга олган ҳолда ҳукумат ташаббуси билан "Давлат қарзи тўғрисида"ги қонун лойиҳаси Олий Мажлис Қонунчилик палатасига қиритилди ва депутатлар томонидан биринчи ўқишда концептуал жиҳатдан маъқулланди. Айни пайтда ушбу лойиҳа Бюджет ва иқтисодий ислохотлар қўмитаси томонидан ишчи гурӯҳ билан биргаликда иккинчи ўқишга таъйинланмоқда.

Хавф-хатарларнинг олдини олишда қўшимча чоралар

Халқаро валюта жамғармасининг 2020 ва 2021 йиллардаги Ўзбекистон Республикаси бағишланган Қарз барқарорлиги ҳисоботида (IV модда) Ўзбекистон Республикасининг давлат қарзига хизмат кўрсатиш (институционал) салоҳияти "кучли" дея қайд этилган. Шунга қарамадан, юзага келиши мумкин бўлган айрим ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда ҳамда пруденциал ёндашувдан келиб чиқиб, қонунда давлат қарзининг максимал ҳажминини номинал қийматда ЯИМга нисбатан 60 фоиз этиб белгилаш кўзда тутилмоқда. Ушбу қўрсаткич давлат қарзига хизмат кўрсатиш салоҳияти "ўртача" бўлган давлатлар учун Халқаро валюта жамғармаси томонидан белгиланган мезонга мос келади.

Давлат қарзи суммаси ялпи ички маҳсулотга нисбатан 50 фоизга етганда Ўзбекистон Республикаси Базилрлар Маҳкамаси бу мезордан ўтиб кетмаслигини таъминловчи чораларни ўрнатилган тартибда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарига қиритлади. Бундай мезонни белгилашдан мақсад иқтисодий инқироз (шок)лар юзага келиши мумкин бўлган ҳолатларда давлат қарзи ҳажмининг ялпи ички маҳсулотга нисбати кескин ошиб кетиши эҳтимолини ҳисобга олади. Шу сабабдан ҳам қонунда ҳукумат давлат қарзининг ялпи ички маҳсулотга нисбатан 50 фоиздан ошмаслигига қаратилган чоралар қўйиши лозим.

Шарофиддин НАЗАРОВ, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Бюджет ва иқтисодий ислохотлар қўмитаси раиси, иқтисодий фанлари доктори, профессор.

Давлат қарзи ва давлат ташқи қарзи бўйича қийсий жадвал (2021 йил 1 январь ҳолатига)

Table with 5 columns: T/р, Мамлакатлар номи, Давлат қарзининг ЯИМга нисбати, Давлат ташқи қарзининг ЯИМга нисбати, Аҳоли жон бошига давлат қарзи (долл.), Аҳоли жон бошига давлат ташқи қарзи (долл.). Includes sub-tables for 'Ривожланган ва тез суръатларда ривожланаётган давлатлар' and 'Иқтисодиёти ўтиш давридаги давлатлар'.

Айни пайтда Россиянинг давлат қарзи ЯИМга нисбатан 19 фоизни, давлат ташқи қарзи эса 5,7 фоизни ташкил қилмоқда. Россия Федерациясининг умумий ташқи қарзи 2014 йилгача тез суръатларда ўсиб бориб, 700 млрд. АҚШ долларига етган эди ва худди шундай суръатларда сўндирила бошланди ҳамда айни пайтда 478 млрд. АҚШ долларини ташкил қилмоқда. Экспертлар фикрича, ушбу жараён иқтисодий ўсишга эришилганда муаммолар ва рубль курсининг пасайиши билан бирга кечди. Бир қатор иқтисодий-экспертлар ташқи қарз билан боғлиқ ушбу жараёндаги бундай кескин бурилишни Россия миллий компанияларининг мамлакатга қўйилган иқтисодий санъиялар туфайли Фарбинг арзон кредит манбаларидан маҳрум этилганлиги билан боғлашди. Агар бундай кескин четковлар ўрнатилмаганда эди Россия банклари ва фирмаларининг корпоратив қарзлари ошишда давом этган бўларди. Бу эса катта эҳтимол билан иқтисодий ўсиш суръатларига ижо-

ошиб кетяпти, бунга эҳтиёж бормиди, ҳукумат бизни ва келажак авлодларимизни қарзга ботирмоқчимиз? каби саволлар оқими тўхтамаёпти. Бу саволларга иқтисодчиларимиз, экспертлар ва сиёсатчилар ҳам жавоб беришга ҳаракат қилишди, лекин айрим "танқидчилар" қониқис ҳосил қилмасдан, одамлар орасида изоҳотларга бўлган ишонсизлик кайфиятини уйғотиб қўйишмоқда.

Ушбу масалга ҳолисона ойдинлик киритиш мақсадида қуйидаги саволларга жавоб қидирамиз. Демак, бизга (Ўзбекистонга) четдан қарз нимага керак? Ўзбекистон 2017 — 2021 йилларга мўлжалланган Ҳаракатлар стратегиясида мамлакатда ўша пайтда юзага келган бир қанча иқтимоий ва иқтисодий муаммоларини ечишни олдиға мақсад қилиб қўйилган эди. Ушбу мақсадга элтурчи вазифалар қўшимча маблағ талаб этади. Ички маблағлардан давлат бошлаб берган изоҳотларни амалга оширишга жалб қилиш имко-

Халқ сўзи Народное слово. Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ. 2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Администрацияси ҳузуридаги Аxbорот ва оммавий коммуникациялар агентлигида рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 248. 30 639 нусxada босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қoғoз бичими А—2. Баҳоиси келишилган нархда. МАНЗИЛИМИЗ: 100000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. НАвбатчи муҳаррир — Р. Шеркулов. Мусахҳиҳ — Ш. Машраббеов. "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 21.31 Тошпирлиди — 22.50 1 2 3 4 5 6